

MERITIUS[®]
ADVOCATEN - AVOCATS

Verdienstelijk in recht

© Copyright MERITIUS[®] Gent

Vennootschappen - successieplanning

Schenken met behoud van zeggenschap. Kan dat ?1

Hoe werkt de successieplanning met een maatschap ?1

Een voorbeeld verduidelijkt veel: eerst zonder een maatschap ! ...2

En dan met een maatschap: een wereld van verschil !2

Wat met de inkomsten tijdens de looptijd van de maatschap ?3

Grote contractuele vrijheid met "addertjes onder het gras"3

Hoe gaat men praktisch te werk bij de schenking ?4

En de kosten ?4

De burgerlijke maatschap: een vehikel voor familiale successieplanning

Luc Stolle

Schenken met behoud van zeggenschap. Kan dat ?

Stel dat u uw kinderen flink wat geld of effecten zou willen toestoppen, maar dat u graag nog de medezeggenschap zou willen behouden over de geschonken goederen. U zou kunnen denken aan een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik. Maar dan moet u bij de notaris langs: een gift bij loutere bankoverschrijving laat immers niet toe een voorbehoud van vruchtgebruik te bedingen. Een schenking bij notariële akte van roerende goederen is in Vlaanderen bovendien onderworpen aan een vast tarief van 3 %. Bovendien heeft u de gelden en effecten niet meer in handen. U krijgt enkel de jaarlijkse opbrengst. Toch een beetje weinig zeggenschap vindt u.

Als alternatief zou u de oprichting van een burgerlijke maatschap kunnen overwegen. Maar dat klinkt nogal zwaar: een maatschap is toch een vennootschap ? Een vennootschap oprichten kost toch veel geld ? En het onderhoud van zo'n vennootschap dan ? Boekhouding ? Jaarrekening ? Enz.

Wel, een burgerlijke maatschap werkt veel eenvoudiger dan u denkt. Het meeste werk moet bij de aanvang worden gedaan. Uw burgerlijke maatschap is namelijk een contract tussen u en uw kinderen omtrent het beheer en het "lot" van het geschonken vermogen. Dit contract moet precies bepalen wat er met het geschonken vermogen zal gebeuren. Daarbij moet rekening worden gehouden met een aantal belangrijke regels die van dwingend recht zijn en zelfs van openbare orde. Maar na de oprichting vallen de plichten en kosten heus wel mee !

Hoe werkt de successieplanning met een maatschap ?

U doet bijvoorbeeld een schenking door een hand- of bankgift van cash of effecten aan uw kinderen voor een totale waarde 90 (ongeacht hoeveel nullen u er in gedachten achter plaatst). De kinderen brengen 90 vervolgens in de burgerlijke maatschap. U brengt tezelfdertijd 10 in. U en uw kinderen worden deelgenoten in de burgerlijke maatschap. De statuten van de burgerlijke vennootschap worden evenwel zo opgesteld dat u als zaakvoerder niet afzetbaar bent tenzij u daar zelf mee instemt. Vervolgens wordt de ingebrachte 100 op de rekening van de burgerlijke maatschap geplaatst. U beheert als zaakvoerder het geld en behoudt zo de controle. U kunt het beheer toevertrouwen aan uw bankier of vermogensbeheerder. Bij uw overlijden valt er slechts 10 % van het maatschapvermogen in uw nalatenschap. Uw kinderen betalen dan ook slechts successierechten op die 10 % en niet op de overige 90 %.

MERITIUS[®]
ADVOCATEN - AVOCATS

Waarde van het vruchtgebruik = waarde van de volle eigendom x 4 % x een coëfficiënt afhankelijk van de leeftijd van de vruchtgebruiker:

18, indien hij < 20 jaar is
17, indien hij 20 - 30 jaar is
16, indien hij 30 - 40 jaar is
14, indien hij 40 - 50 jaar is
13, indien hij 50 - 55 jaar is
11, indien hij 55 - 60 jaar is
9,5, indien hij 60 - 65 jaar is
8, indien hij 65 - 70 jaar is
6, indien hij 70 - 75 jaar is
4, indien hij 75 - 80 jaar is
2, indien hij > 80 jaar is

Successietarieven in de rechte lijn en tussen echtgenoten en samenwonenden:

0 - 50.000 euro : 3 %

50.001 - 250.000 euro : 9 %

Boven 250.000 euro : 27 %

Een voorbeeld verduidelijkt veel: eerst zonder een maatschap !

Man en vrouw zijn gehuwd onder het wettelijk stelsel van scheiding van goederen en gemeenschap van aanwinsten. Zij wonen in Vlaanderen (dit is belangrijk voor de berekening van de successierechten) en hebben twee kinderen. Tijdens hun leven hebben ze een leuke stuiver bij elkaar gespaard en geërfd. Samen bezitten ze 2.000.000 euro (in de vorm van cash en beleggingen).

Wanneer één van de ouders komt te overlijden (stel: de vader) erven de kinderen diens nalatenschap in bloot-eigendom. De moeder krijgt het levenslange vruchtgebruik. Wanneer daarna de moeder komt te overlijden, erven de kinderen haar nalatenschap elk voor de helft in volle eigendom. Op het vruchtgebruik over de nalatenschap van de vader betalen de kinderen geen successierechten. Het vruchtgebruik komt immers automatisch (uit kracht van wet) toe aan de bloot-eigenaars, ongeacht hoe lang of hoe kort de uitoefening ervan heeft geduurd.

Laten we nu even de successierechten berekenen, vooreerst bij het overlijden van de vader (1.000.000 euro). De waarde van het vruchtgebruik wordt vastgesteld door de waarde van de volle eigendom te vermenigvuldigen met 4 % en vervolgens met een coëfficiënt die afhankelijk is van de leeftijd van de moeder. Er vanuit gaand dat – op het ogenblik van het overlijden van de vader – de moeder 63 jaar oud is, wordt de waarde van haar vruchtgebruik als volgt vastgesteld: 1.000.000 euro x 4 % x 9,5 = 380.000 euro. In voorkomend geval ontvangen elk van de kinderen (1.000.000 euro - 380.000 euro) : 2 = 310.000 euro.

Op deze bedragen berekenen we de toepasselijke tarieven zoals weergegeven in de marge. Bij het openvallen van de nalatenschap van de vader betaalt de moeder 54.600 euro en betalen de kinderen elk 35.700 euro. Samen betalen zij 126.000 euro.

Bij het overlijden van moeder betalen elk van de kinderen successierechten op 500.000 euro. Zij betalen dus elk 87.000 euro of 174.000 euro tesamen.

De vererving van het totale roerende vermogen van de vader en moeder kost in totaal 300.000 euro of 15 % van dit vermogen !

En dan met een maatschap: een wereld van verschil !

Veronderstel dat de ouders 1.800.000 euro (90 %) overmaken aan hun kinderen. Deze schenking kan gebeuren bij notariële akte. Het schenkingsrecht bedraagt 3 %. De overdracht kan ook gebeuren bij bankoverschrijving. In voorkomend geval moeten er geen schenkingsrecht betaald worden, doch speelt wel de drie-jaren-termijn. Na de schenking brengen de kinderen het volledige bedrag in in de maatschap. De ouders zelf brengen 200.000 euro in.

Bij het overlijden van de vader bedraagt diens nalatenschap slechts 100.000 euro. Op basis van de hierboven uiteengezette principes betalen de kinderen successierechten op de waarde van de bloot-eigendom (elk op 31.000 euro), terwijl de moeder betaalt op de waarde van het vruchtgebruik (38.000 euro). De kinderen betalen dus elk 930 euro en de moeder 1.140 euro. Dat maakt een som van 3.000 euro!

Bij het overlijden van de moeder betalen de kinderen – nog steeds volgens de hierboven uiteengezette principes – elk 3 % op 50.000 euro of 1.500 euro. Dat maakt samen 3.000 euro.

De vergelijking van de verschuldigde successierechten in geval van vererving met of zonder de “techniek” van de burgerlijke maatschap, brengt ons tot de onthutsende vaststelling dat de rechten in het eerste geval 6.000 euro bedragen en in het tweede geval 300.000 euro. Een wereld van verschil !

Merk wel op dat de berekening enkel het roerende vermogen betreft dat in de maatschap werd ingebracht. De successierechten op het eventuele onroerende vermogen én het roerende vermogen dat de ouders in eigendom behielden, komen daar uiteraard bovenop.

Wat met de inkomsten tijdens de looptijd van de maatschap ?

Zoals hierboven aangeduid, zullen de ouders (of de langstlevende onder hen) het levenslange zeggenschap over het maatschapsvermogen hebben en dit vermogen beheren als een goede huisvader of huismoeder.

Tijdens het bestaan van de maatschap zullen er – hopelijk – inkomsten zijn (tenzij alle inkomsten gekapitaliseerd worden). Deze inkomsten bestaan in de regel uit dividenden (op aandelen) en interesten (op gelden, obligaties, ...). Wat gebeurt er met deze inkomsten en hoe worden ze belast ?

De burgerlijke maatschap heeft geen rechtspersoonlijkheid en is daarom fiscaal transparant. Dit betekent dat de inkomsten van de maatschap geacht worden de inkomsten van de deelgenoten te zijn. Dit betekent ook dat de fiscus ervan uitgaat dat de opbrengsten onmiddellijk toekomen (en worden overgemaakt) aan de deelgenoten, dit alles overeenkomstig hun deelname in de maatschap. De mogelijkheid om onderling af te spreken de inkomsten in de maatschap te houden en aldaar te beleggen maakt daarop geen uitzondering. Dit verhindert de belasting in hoofde van de deelgenoten dus niet.

Gezien de fiscale transparantie is er geen vennootschapsbelasting, maar zal de belasting in de regel gelijkstaan met de bevrijdende roerende voorheffing van 25 of 15 %.

De ontbinding van de maatschap die enkel roerend vermogen beheert, geeft in principe geen aanleiding tot betaling van registratierechten of inkomstenbelastingen.

Grote contractuele vrijheid “met addertjes onder het gras”

De partijen hebben de grote vrijheid om de statuten van de maatschap uit te werken. Ze zijn enkel gebonden door de regels van openbare orde en van dwingend recht. Deze rechtsregels zijn evenwel niet onbelangrijk in de sfeer van de vermogensplanning waarbij de regelgeving inzake schenkingen (bv. “gegeven is gegeven”, schenking aan minderjarigen, ...), erfrecht (bv. voorbehouden erfdeel, ...), vennootschapsrecht (bv. leeuwenbeding, ...), overeenkomsten over niet opengevallen nalatenschappen, enz. speelt. De overtreding van dergelijke regels kan de geldigheid van de schenkingen, maar ook van de maatschap zelf op de helling plaatsen.

Zoals hierboven aangeduid krijgen de ouders het levenslange zeggenschap, meestal tesamen, soms de ene in opvolging van de andere.

Een algemene vergadering hoeft er niet te zijn. Vaak wordt in de statuten wel voorzien dat er periodieke vergaderingen zullen plaatshebben waarop de deelgenoten (de kinderen) geïnformeerd zullen worden omtrent de stand van beleggingen.

Bovendien mag men ook de tijdsduur van de maatschap niet uit het oog verliezen. Een burgerlijke maatschap van onbepaalde duur kan te allen tijde, door elke deelgenoot worden opgezegd. Dat is natuurlijk niet de bedoeling, precies omdat de ouders willen dat het vermogen tesamen blijft zolang zij dat wensen. De maatschap wordt daarom meestal aangegaan voor bepaalde duur: soms wordt de maatschap aangegaan voor een vast aantal jaren, afhankelijk van de leeftijd van de ouders, soms voor een periode die eindigt bij het overlijden van de langstlevende ouder.

Bij gebrek aan andersluidend beding, komt de maatschap ook ten einde in geval van overlijden of onbekwaamheid van een vennoot. Daarom worden in de statuten meestal zgn. verblijvings- of voorzittingsbedingen voorzien. Verblijvingsbedingen bepalen dat het deelgenootschap toekomt aan de overblijvende vennoten en dat bijv. de rechtverkrijgenden van een overleden vennoot zullen worden uitgekocht. Voorzittingsbedingen voorzien de voortzetting van het deelgenootschap van een overleden vennoot door zijn rechtverkrijgenden. Bij de redactie van dergelijke bedingen moet men o.m. oog hebben voor het verbod op het afsluiten van overeenkomsten omtrent niet opengevallen nalatenschappen.

Gezien de fiscale transparantie is er geen vennootschapsbelasting, maar zal de belasting in de regel gelijkstaan met de bevrijdende roerende voorheffing van 25 of 15 %.

De partijen hebben de grootste vrijheid om de statuten van de maatschap zelf uit te werken. Ze zijn evenwel gebonden door de regels van openbare orde en van dwingend recht.

MERITIUS
ADVOCATEN - AVOCATS

De ouders kunnen ook schenken met voorbehoud van vruchtgebruik of onder beding van terugkeer voor het geval zij hun kinderen (of hun kleinkinderen) zouden overleven. Ook daar zijn dus tal van mogelijkheden waaromtrent u zich het best voorafgaand laat inlichten en adviseren.

Hoe gaat men praktisch te werk bij de schenking ?

Bij het opzetten van de structuur kan men verschillende scenario's volgen. Soms worden eerst de goederen geschonken aan de kinderen die ze vervolgens inbrengen in de maatschap. In voorkomend geval moet men er zich van vergewissen dat de kinderen hun inbrengbelofte wel zullen nakomen.

In andere gevallen worden de goederen door de ouders ingebracht en worden vervolgens de deelbewijzen aan de kinderen geschonken.

De schenkingen kunnen gebeuren bij handgift (geld en effecten aan toonder), bij bankgift of bij notariële akte. In de eerste twee gevallen betaalt men geen schenkingsrechten maar dient de schenker nog drie jaar te leven om aan de successierechten te ontsnappen. Wanneer men schenkt bij notariële akte, betaalt men in Vlaanderen 3 % en dient men zich niet meer te bekommeren omtrent het risico van overlijden binnen de drie jaar. Men kan ook schenken bij een Nederlandse notaris. Ook dan zijn er geen schenkingsrechten verschuldigd, maar speelt wel de drie-jaren-termijn.

De ouders kunnen tevens schenken met voorbehoud van vruchtgebruik of onder beding van terugkeer voor het geval zij hun kinderen (of hun kleinkinderen) zouden overleven. Ook daar zijn dus tal van mogelijkheden waaromtrent u zich het best voorafgaand laat inlichten en adviseren.

En de kosten ?

De grootste kost is de oprichting van de maatschap. Het uitschrijven van aangepaste statuten kan wel wat tijd vergen. En time is money! De oprichtingsakte dient niet te worden geregistreerd. Indien zij vrijwillig ter registratie wordt aangeboden, betaalt men het vast recht van 25 euro. Wanneer onroerende goederen worden ingebracht is in het Vlaamse gewest een recht van 10 % verschuldigd. De inbreng van onroerende goederen in een maatschap met het oog op het beheer ervan, is in het gros van de gevallen evenwel niet aan te raden. De maatschap is vooral geschikt voor het beheer van roerend vermogen.

Verder is de maatschap niet gehouden een wettelijke boekhouding te voeren. Ze moet dus geen jaarrekeningen opmaken en neerleggen. Meestal beperkt het cijferwerk zich tot een jaarlijks overzicht van de beleggingen en de opbrengsten/verliezen.

Onze kantoren

MERITIUS® GENT

Martelaarslaan 402 - 9000 Gent
Tel. +32 (0)9 269 70 70 - Fax +32 (0)9 269 70 71
info.gent@meritius.be

MERITIUS® BRUSSEL

Georges Henrilaan 431 - 1200 Bruxelles
Tel. +32 (0)2 735 91 56 - Fax +32 (0)2 734 35 00
info.brussels@meritius.be

MERITIUS® BERGEN

Rue Ste Gertrude 1 - 7070 Le Roeulx
Tel. +32 (0)64 66 50 12 - Fax +32 (0)64 67 60 93
info.mons@meritius.be

MERITIUS® NAMEN

Avenue Cardinal Mercier 46 - 5000 Namur
Tel. +32 (0)81 74 42 04 - Fax +32 (0)81 74 42 07
info.namur@meritius.be

MERITIUS® ANTWERPEN

Jules Moretuslei 374-376 - 2016 Antwerpen
Tel. +32 (0)3 825 55 00 - Fax +32 (0)3 825 56 00
info.antwerpen@meritius.be